Oświadczenie złożone
przez senatorów
Ewę Monikę Kaliszuk i Magdalenę Kochan
na 31. posiedzeniu Senatu
w dniu 26 marca 2025 r.

Oświadczenie skierowane do ministra rolnictwa i rozwoju wsi Czesława Siekierskiego oraz do minister rodziny, pracy i polityki społecznej Agnieszki Dziemianowicz-Bąk

Oświadczenie dotyczy braku możliwości uznawania przewodniczących zarządów kół gospodyń wiejskich za osoby bezrobotne przez powiatowe urzędy pracy.

W Polsce funkcjonuje ok. 16 tysięcy kół gospodyń wiejskich wpisanych do rejestru Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zgodnie z ustawą z 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich, ok. 2,5 tysiąca kół działających na podstawie ustawy z dnia 8 października 1982 r. o społeczno-zawodowych organizacjach rolników oraz ok. 500 kół działających na podstawie ustawy z 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach.

Art. 6 ustawy o kołach gospodyń wiejskich wskazuje obowiązek dokonania wpisu koła do Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich prowadzonego przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Koło takie nabywa osobowość prawną z chwilą dokonania wpisu do rejestru. Zapisy ustawy stanowią m.in., że na zebraniu członków koła gospodyń wiejskich wybiera się zarząd koła, który kieruje jego działalnością i reprezentuje je na zewnątrz, oraz przewodniczącą zarządu. Podczas zebrania koła członkowie określają również jego kierunki działalności, przy czym zgodnie z art. 22 ustawy koła mogą prowadzić działalność zarobkową, w tym działalność gospodarczą. Mogą również prowadzić wyłącznie działalność społeczną.

Od jakiegoś czasu docierają do nas niepokojące informacje dotyczące problemów przewodniczących zarządów kół gospodyń wiejskich związanych z dokonywaniem przez nie rejestracji jako osób bezrobotnych w powiatowych urzędach pracy w przypadku, gdy przewodniczące te pełnią swoje funkcje społecznie, nie osiągają z tego tytułu żadnych przychodów oraz są zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia. We wnioskach o rejestrację wskazują też na cele i kierunki działalności kół, podkreślając ich społeczny, w szczególności charytatywny charakter.

Według urzędów pracy na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy za bezrobotnego uważa się osobę niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub służbie albo innej pracy zarobkowej, albo, jeżeli jest osobą niepełnosprawną zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia, co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy. Urzędy pracy w decyzjach odmownych dotyczących uznania przewodniczącej zarządu koła gospodyń wiejskich za osobę bezrobotną powołują się na orzecznictwo sądowe, zgodnie z którym ugruntowany został pogląd, że pełnienie funkcji w zarządzie osoby prawnej – a taką według urzędu jest koło gospodyń wiejskich – nawet w przypadku niepobierania wynagrodzenia z tego tytułu powoduje brak pełnej gotowości do podjęcia zatrudnienia, a zatem osoba ta nie spełnia podstawowych przesłanek uzyskania statusu osoby bezrobotnej. Jak wskazuje się dalej, w przypadku pełnienia funkcji członka zarządu osoby prawnej istotne znaczenie ma nie to, czy takie czynności wykonywane są odpłatnie, lecz to, że na osobie pełniącej taką funkcję ciążą określone zadania. Dodać należy, że zgodnie z art. 2 ust. 2 pkt 1 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy jedynie wykonywanie świadczeń przez wolontariuszy i odbywanie praktyk absolwenckich nie stanowi przeszkody do nabycia oraz posiadania statusu osoby bezrobotnej.

Podejście takie jest niezwykle krzywdzące i jednocześnie niezachęcające do podejmowania aktywności w organach kół, a tym samym w ogóle działalności społecznej w kołach gospodyń wiejskich. Koła są dobrowolną, samorządną, społeczną organizacją mieszkańców wsi, wspierającą rozwój przedsiębiorczości na wsi i aktywnie działającą na rzecz środowisk wiejskich. Reprezentują one również, co bardzo istotne, interesy kobiet wiejskich oraz ich rodzin i działają na rzecz poprawy ich sytuacji społeczno-zawodowej, a także wspierają wszechstronny rozwój terenów wiejskich. Postawy takie, jak również zaangażowanie kobiet, powinniśmy wspierać jako państwo, nie stawiając liderek zarządów tych organizacji przed tak poważnymi dylematami, jak decyzja o wyborze: praca zawodowa czy koło gospodyń wiejskich?

Bardzo prosimy pana ministra i panią ministrę o podjęcie prac zmierzających do zmian w przepisach prawa, które umożliwią przewodniczącym zarządów kół gospodyń wiejskich uzyskanie statusu osoby bezrobotnej i poszukiwanie pracy za pośrednictwem powiatowych urzędów pracy.

Ewa Monika Kaliszuk
Magdalena Kochan